

درس خارج فقه مضرت آیت الله مسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصل فی غسل الجنابة

موضوع جزئی: موجبات جنابت

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹

تاریخ: ۴ آذر ۱۳۹۹

مصادف با: ۸ ربیع الثانی ۱۴۴۲

جلسه: ۳۵

«الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد وآله الطاهرین و اللعن علی اعدائهم اجمعین»

خلاصه جلسه گذشته

بحث در موجبات غسل جنابت بود. عرض شد که به نظر مرحوم سید (ره) یکی از موجبات غسل جنابت، خروج منی است، هرچند که خروج منی در حال خواب باشد یا شخص، مضطر به خروج منی شده باشد، هرچند که خروج به اندازه سر سوزن باشد، اعم از اینکه [منی] به وطی یا غیر وطی خارج شود و با شهوت یا بدون شهوت خارج شود، جامع صفات باشد یا فاقد صفات باشد. البته ملاک اصلی این است که شخص علم به منی بودن آن مایعی که خارج شده است، داشته باشد که اگر به منی بودن آن علم داشته باشد، خصوصیات دیگر مهم نیست. رطوبت مشتبیه به منی که بعد از غسل و عدم استبراء به بول [از انسان] خارج می شود نیز در حکم منی است.

در ادامه بحث، این سؤال مطرح شد که آیا وجوب غسل جنابت به واسطه انزال الماء، اختصاص به مردان دارد یا اعم از زن و مرد است، یعنی آیا فقط مردان جنب می شوند و غسل جنابت بر آنها واجب می شود یا اینکه زنان نیز جنب می شوند و غسل جنابت بر آنان واجب می شود؟

در پاسخ عرض شد که مرحوم صاحب مدارک (ره) بر اینکه در جنابت، بین مرد و زن فرقی نیست و هر دو جنب می شوند، ادعای اجماع کرده است. همچنین به دو دسته از روایات در این رابطه اشاره شد که دسته اول، بر عدم فرق بین مرد و زن دلالت داشت که این روایات در جلسه گذشته ذکر شدند، دسته دوم از روایات بر اختصاص وجوب غسل جنابت [به واسطه انزال الماء] به مرد دلالت داشت که در جلسه گذشته به دو روایت از این دسته، اشاره شد.

روایت سوم: عَنْ عُبَيْدِ بْنِ زُرَّارَةَ قَالَ: قُلْتُ لَهُ: هَلْ عَلَى الْمَرْأَةِ غُسْلٌ مِنْ جَنَابَتِهَا إِذَا لَمْ يَأْتِهَا الرَّجُلُ؟ قَالَ: «لَا وَ أَيْكُمْ يَرْضَى أَنْ يَرَى أَوْ يَضْبِرَ عَلَى ذَلِكَ أَنْ يَرَى ابْنَتَهُ أَوْ أُخْتَهُ أَوْ أُمَّهُ أَوْ زَوْجَتَهُ أَوْ أَحَدًا مِنْ قَرَابَتِهِ قَائِمَةً تَغْتَسِلُ فَيَقُولُ: مَا لَكَ؟ فَتَقُولُ: اخْتَلَمْتُ وَ لَيْسَ لَهَا بَعْلٌ؟» ثُمَّ قَالَ: «لَا لَيْسَ عَلَيْهِنَ ذَلِكَ وَ قَدْ وَضَعَ اللَّهُ ذَلِكَ عَلَيْكُمْ قَالَ "وَ إِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَرُوا" وَ لَمْ يَقُلْ ذَلِكَ لَهُنَّ»^۱.

عبید بن زراره گفته است که به امام (ع) عرض کردم که آیا بر زنی که مرد با او مجامعت نداشته است، ولی انزال الماء داشته است، غسل واجب است؟ آن حضرت (ع) فرمود که نه، کدام یک از شما رضایت می دهد که دخترش یا خواهرش یا مادرش یا همسرش یا یکی از بستگانش غسل کند، پس او بگوید که چه کار می کنی و او در پاسخ بگوید که من محتلم شده ام، در حالی که شوهری ندارد؟ پس آن حضرت (ع) فرمود که غسل جنابت بر چنین زنانی واجب نیست، خداوند متعال غسل جنابت را بر مردان واجب کرده است و خطایی که در رابطه با وجوب غسل جنابت در قرآن آمده است فقط مردان را شامل می شود و زنان را شامل نمی شود.

۱. شیخ حر عاملی، وسائل الشیعة، ج ۲، کتاب الطهارة، ابواب الجنابة، باب ۷، ص ۱۹۲، ح ۲۲.

از روایت مذکور، استفاده می‌شود که صرف انزال الماء برای زن موجب غسل جنابت نمی‌شود، چه آن انزال الماء در خواب باشد و چه در بیداری باشد، بلکه آنچه که موجب لزوم غسل جنابت است، دخول در فرج است که اگر دخول صورت بگیرد، غسل بر زن واجب است، اعم از اینکه منی از زن خارج شود یا منی خارج نشود.

رفع تعارض بین دو دسته روایات مذکور

مرحوم صاحب وسائل (ره) فرموده است که حکم بیان شده در روایات دسته اول، مبنی بر عدم فرق بین زن و مرد در لزوم غسل جنابت به واسطه انزال الماء، پذیرفته می‌شود و روایات دسته دوم به یکی از وجوه ذیل توجیه می‌شوند؛

- روایات دسته دوم بر این حمل می‌شوند که در مضمون این روایات اشتباه رخ داده است؛
- گفته شود که آنچه از زن خارج شده است [که در روایات دسته دوم آمده است]، منی نبوده است؛
- روایات دسته دوم بر این حمل شوند که زن در خواب دیده است که منی از او خارج شده است و در بیداری چیزی که دال بر خروج منی باشد، مشاهده نکرده است؛
- گفته شود که منی از محل خود حرکت کرده است ولی خارج نشده است زیرا منی زن معمولاً خارج نمی‌شود بنابراین، در خارج انزالی صورت نگرفته است و فقط حرکت منی از محل خود به محل دیگر بوده است ولی بیرون نیامده است؛
- روایات دسته دوم بر تقیه حمل شوند زیرا بعضی از عامه با این مطلب که غسل جنابت به صرف خروج منی بر زن واجب نمی‌شود، موافق‌اند.

«الحمد لله رب العالمین»